

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS
NACIONALINIS MUZIEJUS LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAİKŠTYSTĖS
VALDOVŲ RŪMAI

XIV mokslinė konferencija

Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XVIII amžiuje: iššūkiai, laimėjimai, netektys

Vilnius, 2015 m. rugsėjo 18 d.

„Ši epocha nūnai mums taps atmintina istorijoje“
(Mykolas Pranciškus Karpavičius, 1794 m. birželio 25 d.)

1795 m. Rusijos, Prūsijos ir Austrijos susitarimu iš politinio Europos žemėlapis buvo ištrinta jungtinė Lenkijos ir Lietuvos valstybė – Abiejų Tautų Respublika, užkirstas kelias šios valstybės visuomenei tęsti pradėtas sociopolitines reformas. Daugiau nei 200 metų gyvavusios jungtinės Lenkijos ir Lietuvos valstybės sunaikinimo faktas nuo pat padalijimo laikų yra diskusijų objektas. Tiek istoriografijoje, tiek ir istorinėje atmintyje neretai Abiejų Tautų Respublikos padalijimai vertinami kaip „dėsningas šios valstybės palaiptinio silpnėjimo ir vidinių prieštaravimų“ rezultatas, iškeliant mintį, jog žlugimą lėmė „savosios nuodėmės“, t. y. politinio elito ir tautos gyvenimo griūtis, vidinis negebėjimas išsaugoti savarankišką politinį gyvenimą. Ir tik XX a. pabaigoje į padalijimų problemą ėmus žvelgti plačiame viso Vidurio ir Rytų Europos regiono istorinės raidos kontekste, atsvaros taškas perkeltas iš vidinio valstybės smukimo į jos tarptautinės padėties problematiką. K. Zernacko, M. G. Müllerio, T. Cegielskio, L. Kądzielos ir kitų mokslininkų darbai pagrindė požiūrį, jog politinis valstybės nuosmukis nebūtinai veda tiesiai į jos žlugimą, juolab, kad karų ir neramumų kupiname XVIII amžiuje tik vienu atveju – o jis susijęs vien tik su Abiejų Tautų Respublika – konkrečios valstybės politinę krizę lydėjo visiškas jos ištrynimasis iš kontinento žemėlapis. Naujas išeities taškas paskatino išsamesnius XVIII a. antrosios pusės Lenkijos ir Lietuvos valstybės vidaus istorijos tyrimus.

Intensyvūs valstybės valdymo ir teismo institucijų, bajoriškosios savivaldos, miestų raidos tyrimai, darbai, skirti gilesniam kultūros transformacijų, fiziokratizmo idėjų sklaidos, filosofinės ir edukacinės minties raidos pažinimui leidžia naujai pažvelgti ir įvertinti XVIII a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istoriją.

Keturioliktosios XVIII amžiaus tyrėjų **konferencijos tikslas** – retrospektyviai apžvelgus XVIII a. Lietuvos istoriją nuo Šiaurės karo iki trečiojo padalijimo, išryškinti svarbiausius jos raidos aspektus susitelkiant į:

- **iššūkius**, iškilusius valstybei ir jos visuomenei pradedant Šiaurės karu ir baigiant didžiosios dalies Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijų inkorporavimu į Rusijos imperijos, Užnemunės – į Prūsijos karalystės sudėtį;

- **laimėjimus**, ženklusius pokyčius kultūros, mokslo, švietimo, politikos, socialinėje bei ekonominėje srityse;
- **netektis**, susijusias tiek su karų ir epidemijų sukeltais demografiniais padariniais, tiek su konfederacinių judėjimų rezultatais, tiek su trijų padalijimų metu patirtais politiniais, socialiniais, kultūriniais praradimais.

Kviečiame dalyvauti konferencijoje istorikus, menotyrininkus, literatūrologus, filosofus, sociologus ir kitų mokslo krypčių tyrinėtojus. Pranešimų temas bei trumpas anotacijas (0,5–1 psl.) prašome iki **2015 m. birželio 30 d.** siųsti konferencijos koordinatoriams:

Ramunei Šmigelskytei-Stukienei (el. paštas: smigelskyte.stukiene@gmail.com)

Robertui Jurgaičiui (el. paštas: rojurgaitis@gmail.com)

Konferencija vyks Nacionaliniame muziejuje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose (Katedros a. 4, Vilnius).

Konferencijos kalbos – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istoriografijos kalbos.

Konferencijos organizacinis komitetas:

Dr. Vydas Dolinskas (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilniaus universitetas)

Dr. Liudas Glemža (Vytauto Didžiojo universitetas)

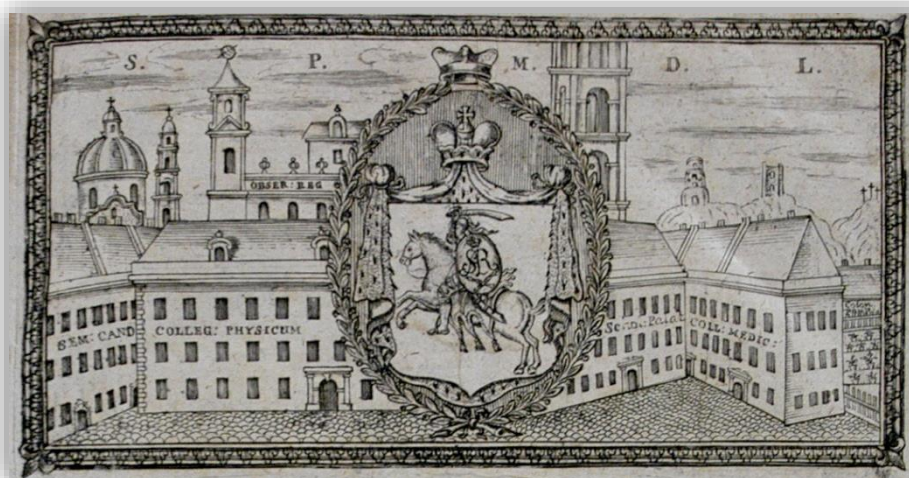
Doc. dr. Robertas Jurgaitis (Lietuvos edukologijos universitetas)

Prof. dr. Zigmantas Kiaupa (Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuvos istorijos institutas)

Prof. dr. Valdas Rakutis (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija)

Dr. Adam Stankevič (Lietuvos istorijos institutas)

Doc. dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė (Lietuvos istorijos institutas, Lietuvos edukologijos universitetas), komiteto pirmininkė.

Informacija tel.: 8 684 48885; 8 5 2617273

XIV konferencja naukowa

Wielkie Księstwo Litewskie w XVIII wieku: wyzwania, osiągnięcia, straty

Wilno, 18 września 2015 r.

„Ta epoka stanie się dla nas pamiętną w historii“
(Michał Franciszek Karpowicz, 25 czerwca 1794 r.)

Umowy podpisane w 1795 r. przez Rosję, Prusy i Austrię zlikwidowały Rzeczpospolitą Obojga Narodów, tym samym przecięli drogę społeczeństwu tego państwa do kontynuacji rozpoczętych reform socjopolitycznych. Fakt zniszczenia zjednoczonego państwa Polski i Litwy, które istniało przeszło dwóchset lat, stał się obiektem dyskusji trwającej od czasu rozbiorów. Zarówno w historiografii, jak i w pamięci historycznej rozbiory Rzeczpospolitej Obojga Narodów nierzadko są oceniane jako rezultat „prawidłowościowego stopniowego słabnięcia i wewnętrznych sprzeczności“, wysuwając myśl, że klęskę uwarunkowały „własne grzechy“, t. zn. upadek elity politycznej i życia narodowego, wewnętrzna niezdolność zachowania samodzielnego życia politycznego. I tylko w końcu XX w., gdy problem rozbiorów zaczęto rozpatrywać w szerokim kontekście rozwoju historycznego całego regionu Europy Środkowej i Wschodniej, punkt odniesienia przesunięto z problematyki rozkładu wewnętrznego państwa na jego położenie międzynarodowe. Prace K. Zernacka, M. G. Müllera, T. Cegielskiego, Ł. Kądzioły i innych naukowców uzasadniły pogląd, że zapaść polityczna państwa niekoniecznie prowadzi do jego upadku, tym bardziej, że w obfitym w wojny i rozruchy wieku XVIII jedynie w jednym przypadku – a związany jest on właśnie z Rzeczpospolitą Obojga Narodów – kryzysowi politycznemu konkretnego państwa towarzyszyło całkowite jego wytarcie z mapy kontynentu. Nowy punkt wyjścia stymulował dogłębniejsze badania historii wewnętrznej Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego w drugiej połowie XVIII w.

Intensywne badania dotyczące instytucji zarządzania państwem i sądownictwa, samorządu szlacheckiego, rozwoju miast, prace poświęcone dogłębniejszemu poznaniu transformacji kulturowych, rozprzestrzeniania się idei fizjokratyzmu, rozwoju myśli filozoficznej i edukacyjnej pozwalają na nowo spojrzeć i ocenić historię Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVIII wieku.

Celem czternastej konferencji naukowej zrzeszającej badaczy osiemnastego stulecia jest retrospektywne rozpatrzenie historii Wielkiego Księstwa Litewskiego i uwydatnienie najważniejszych aspektów jego rozwoju w XVIII wieku skupiając się na:

- **wyzwaniach**, które stanęły przed państwem i jej społeczeństwem rozpoczynając od Wojny Północnej, a kończąc na włączeniu większej części terytorium

Wielkiego Księstwa Litewskiego w skład Imperium Rosyjskiego, a Suwalszczyzny – w skład Królestwa Prus;

- **osiągnięciach**, które oznakowały zmiany zachodzące w dziedzinach kultury, nauki, oświaty, polityki, społeczeństwa i ekonomii;
- **stratach**, związanych zarówno z następstwami demograficznymi wojen i epidemii, jak i wynikami ruchów konfederacyjnych, oraz utratami politycznymi, społecznymi i kulturowymi doznanymi w czasie trzech rozbiorów.

Do wzięcia udziału w konferencji są zapraszani historycy, badacze sztuki, literatury, filozofii, socjologii oraz innych dziedzin naukowych. Tematy wygłoszeń oraz krótkie streszczenia (0,5–1 str.) prosimy przysyłać koordynatorom konferencji do dnia **30 czerwca 2015 r.** pod adresami:

Ramunė Šmigelskytė-Stukienė (e-mail: smigelskyte.stukiene@gmail.com)

Robertas Jurgaitis (e-mail: rojurgaitis@gmail.com)

Konferencja odbędzie się w Muzeum Narodowym – Pałacu Wielkich Książąt Litewskich (plac. Katedralny 4, Wilno).

Języki konferencji – języki historiografii Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Komitet organizacyjny konferencji:

Dr Vydas Dolinskas (Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich, Uniwersytet Wileński)

Dr Liudas Glemža (Uniwersytet Witolda Wielkiego)

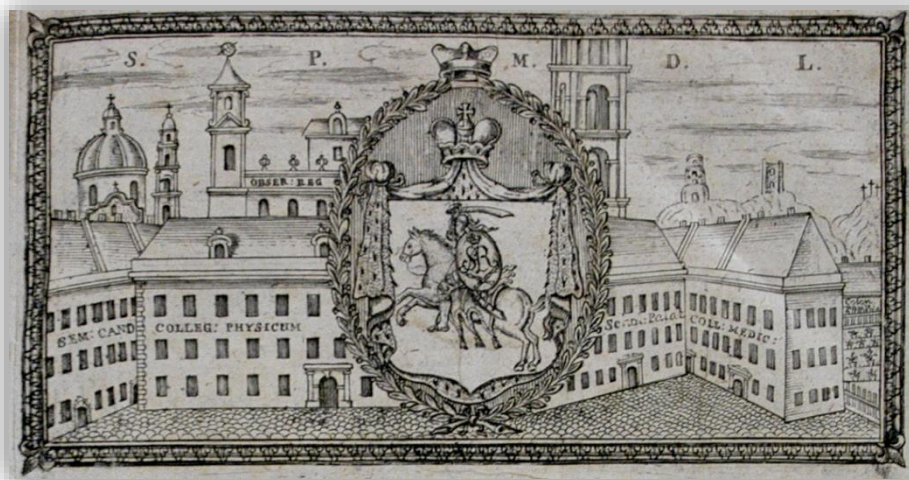
Doc. dr Robertas Jurgaitis (Litewski Uniwersytet Edukologii)

Prof. dr Zigmantas Kiaupa (Uniwersytet Witolda Wielkiego, Instytut Historii Litwy)

Prof. dr Valdas Rakutis (Akademia Wojskowa Litwy im. gen. Jonasa Žemajtisa)

Dr Adam Stankevič (Instytut Historii Litwy)

Doc. dr Ramunė Šmigelskytė-Stukienė (Instytut Historii Litwy, Litewski Uniwersytet Edukologii), przewodnicząca komitetu.

Informacje pod tel.: +370 684 48885; 8 5 2617273